

Краснянська Наталія,

ст.викл. державного екологічного

університету, м .Одеса

Секція № 4

Основні тенденції розвитку сучасної української культури

В Україні формується нова соціальна і культурна ситуація, що породжує нову соціокультурну реальність. Особливість нової соціокультурної реальності полягає насамперед у тому, що наше суспільство перебуває на етапі перелому, соціокультурної трансформації і модернізації, зміни типу своєї організації та існування і умовно є посттоталітарним суспільством. У такій ситуації активно формується нова культурна реальність, що характеризується новими відносинами між людьми у сфері культури, новими умовами розвитку, особливою системою цінностей, норм і принципів, культурних потреб і засобів їх задоволення. За своїм змістом соціокультурні процеси в Україні є: з одного боку, результатом соціалістичної модернізації з усіма її успіхами і недоліками, а з другого, теперішній перехідний період є продовженням модернізації, але в нових умовах капіталізації і ринкових відносин. Основними рисами соціокультурної модернізації є: диференціація, урбанізація, освіченість, розвиненість засобів масової комунікації, динамічність, лібералізація, індивідуалізація, активна самосвідомість громадян та ін. Залежно від характеру традиції можуть стримувати або прискорювати модернізацію. Це посилює протистояння в культурі різних соціальних сил, ускладнює вектор руху національної культури у вимірах сучасних перспектив, у руслі новітніх

здобутків світової культури. Україна повинна обрати шлях не наслідування давно пройдених Заходом етапів модернізації, а інтенсивного прориву до меж постіндустріального суспільства з опорою на механізм національної і світової культури. Незважаючи на всі економічні негаразди, у суспільній свідомості поступово зростає не тільки інтерес до національної та етнічної самоідентифікації засобами культури, а й потреба в них. Опитування показало, що 66% населення України відчувають потребу у знаннях з українознавства, 77,5%- у знаннях про культуру тієї нації, до якої вони належать. Виявлено широку потребу ($\frac{3}{4}$ опитаних) представників різних національностей у знаннях з історії та національних особливостей української культури. Основою самовідтворення культури є освіта. Наприкінці ХХ ст. її зміст, форми суттєво відставали від основних тенденцій розвитку цивілізації, слабо були зорієнтовані на перспективи цього процесу. У листопаді 1993р. Кабінет Міністрів затвердив програму «Освіта» («Україна ХХІ століття») щодо кардинальної реконструкції всієї системи освіти, яка передбачала: децентралізацію управління освітою; диференціацію, гуманізацію, індивідуалізацію навчально-виховного процесу; безперервність освіти та варіативність навчальних планів і програм; переорієнтацію сфери освіти на пріоритетний розвиток особистості, створення для цього відповідних умов у суспільстві. Планові зміни мали бути доволі масштабними, адже стосувалися понад 48 тис. закладів та установ, у яких навчалося майже 15 млн. учнів та студентів. Але очікуваних кардинальних змін у системі освіти не відбулося. Більше того, як і все суспільство, освіта потрапила в зону глибокої кризи, що засвідчує: залишковий принцип фінансування; невідповідність матеріальної бази освіти оптимальним нормативам і потребам суспільства; падіння соціального престижу педагогічної діяльності; загострення кадрової проблеми. Сьогодні освіта потребує кардинальних реформ. Складовою

духовної культури, формою суспільної свідомості є наука, потенціал якої в Україні порівняно високий. Провідним науковим центром залишається Національна академія наук України. Створено Державний комітет з питань науково-технічного та інноваційного розвитку, діє Українська наукова асоціація, засновані Академія наук вищої школи, Українська академія аграрних наук, Академія медичних наук, Академія мистецтв, Академія правових наук. Наука є найефективнішою сферою капіталовкладень. В світовій практиці прийнято вважати, що прибуток від капіталовкладень в неї становить 100-200% і набагато вище прибутку інших галузей. Проте негативні тенденції, які загострилися в останні десятиліття ХХ ст., визначають становище в першій половині ХХІ ст. До них належать: постійне зниження витрат на науку у внутрішньому валовому продукті; невпинне падіння рівня наукоємності валового внутрішнього продукту України; недостатня матеріальна база, обмежений доступ до новітньої наукової інформації; зниження ефективності функціонування наукових установ; внутрішній і зовнішній «відплив умів». Щороку внаслідок міграції Україна втрачає до 10 тис. дипломованих спеціалістів. Цей процес веде до катастрофічних втрат. Суперечливі процеси спостерігаються й у сфері літератури та мистецтва. Українській літературі вже повернено донедавна забуті й заборонені імена. Характерними рисами літературного процесу сьогодення є утвердження світоглядно-естетичного плюралізму; творчий пошук, що виявляє себе в розширенні жанрового і стильового спектра літератури; збереження і творче осмислення традицій; осмислення місця й ролі митця в літературі та суспільному житті.

Культура-неначе вічна золота нитка історії, що з'єднує покоління, епохи, часи і спрямована в майбутнє. Завдання нинішніх поколінь- зберегти і розвивати українську культуру.